

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ ANALYSIS OF INVESTMENT CLIMATE OF UKRAINE

УДК 339

Компанець К.А.

к.е.н.,

доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, економіки та управління підприємствами (за видами діяльності) Київський національний торговельно-економічний університет

Бондаренко В.А.

старший викладач кафедри економіки та управління підприємствами (за видами діяльності)

Національний транспортний університет

Діденко Ю.І.

магістр

Національний транспортний університет

У статті проведено аналіз сучасного інвестиційного клімату України, його тенденцій протягом останніх років, чинників, що на нього впливають, а також висвітлено недоліки й способи створення привабливого інвестиційного клімату в державі. Обґрунтовано необхідність реформування законодавчої системи як базису для підвищення якості створених умов для іноземного інвестора, що в подальшому набуває вирішального значення для економічного та соціального поступу країни.

Ключові слова: інвестиційний клімат, іноземний інвестор, залучення інвестицій, прямі інвестиції, перешкоди на шляху залучення інвестицій, способи покращення інвестиційного клімату.

В статье проведен анализ современного инвестиционного климата Украины, его тенденций в последние годы, факторов, которые на него влияют, а также освещены недостатки и способы создания привлекательного инвестиционного климата в стране. Обоснована необходимость реформирования законодательной системы как базиса для повышения качества созданных условий для иностранного инвестора, что

в дальнейшем приобретает решающее значение для экономического и социального развития страны.

Ключевые слова: инвестиционный климат, иностранный инвестор, привлечение инвестиций, прямые инвестиции, препятствия на пути привлечения инвестиций, способы улучшения инвестиционного климата.

The relevance of modern investment climate, trends during the last years and facts that have a direct influence on it is investigated in the article. Problems and methods for building an attractive investment climate in the state are examined. The necessity of legislative system restructuring is grounded and claimed. In the article, the emphasis is given to the quality of foreign investor's conditions, which is crucial for the economic and social progress of the country. The article has a call to changes in consciousness, decisive actions and critical analysis of our country like a living organism, which we are able to change for a better in the nearest future.

Key words: investment climate, foreign investor, engagement of investment, direct investment, obstacles of engagement, methods to improve investment climate.

Постановка проблеми. Все більшого значення набувають інвестиції в становленні та розвитку економіки нашої держави, а економічний розвиток є основою стратегічного управління країною. Тому питання інвестиційного клімату вкрай важливе для України, а особливо зараз, коли вона переживає економічну стагнацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційного клімату та залучення іноземних інвестицій загалом досліджували багато зарубіжних та вітчизняних учених. Значний внесок у вивчення питань залучення іноземного капіталу та інвестиційного клімату здійснили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як О. Данилов, У. Шарп, Дж.В. Бейлі, А. Непран, О. Паньков, О. Лендєл, Ю. Коваленко, О. Петухова, Д. Тюпа. Проте в роботах авторів не висвітлюються питання реформування законодавчої системи України, яка набуває вирішального значення для економічного та соціального поступу країни.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі інвестиційного клімату та інвестиційної політики України, обґрунтуванні необхідності реформування законодавчої системи як базису для підвищення якості створених умов для іноземного інвестора.

Виклад основного матеріалу дослідження. На інвестиційний клімат країни впливає низка чинників, зокрема політична стабільність, законодавча база, стан економічного розвитку, рівень корумпованості, міжнародні відносини держави,

свобода бізнесу від державного втручання, гарантії безпеки приватної власності, банківська структура та інфраструктура ринків капіталу, державне заохочення інвестування, доступність людських ресурсів, рівень податкового навантаження, міжнародний імідж, довільні та регуляторні бар'єри.

Україні доступні певні переваги, які роблять її більш інвестиційно привабливою, а саме кваліфікована й відносно дешева робоча сила, високий потенціал національного ринку, доступ до сировини та вигідне географічне розташування. Проте всупереч перевагам існують певні фактори, які не сприяють зацікавленості інвесторів у розміщенні капіталу в економіці України. Причинами цього є застаріла законодавча база, політична нестабільність, нерозвинена інвестиційна інфраструктура, високий рівень бюрократії та корумпованості.

Піком залучення інвестицій в економіку України був 2012 рік, коли вони становили 5,1 млрд. дол. США. Цей рік знаменувався проведенням футбольної першості, тому знайшлося чимало охочих вкласти свої кошти в розвиток інфраструктури, спортивних споруд, об'єктів готельно-ресторанного бізнесу та інших об'єктів.

У 2013 році ситуація в інвестиційній сфері суттєво погіршилась, адже вона характеризувалась зниженням економічної активності в основних галузях реального сектору економіки, що спричинило зменшення власних інвестиційних ресурсів підприємств за рахунок зменшення як прибутків, так і амортизаційних відрахувань. Також суттєво

погіршилися фінансові результати роботи підприємств, суттєво зменшились обсяги їх амортизаційних відрахувань.

Події 2013–2015 років значно змінили національну економічну ситуацію. Військові дії на сході України та окупація АР Крим стали визначальними факторами дестабілізації економічної системи та трансформації зовнішньоекономічної діяльності нашої держави. Можна впевнено говорити, що російська агресія стала фактором значного посилення негативних тенденцій у динаміці базових макроекономічних показників (ВВП, курс національної валюти, інфляція, бюджетний дефіцит, золотовалютні резерви, стратегічні запаси окремих видів ресурсів). Одним з найбільш чутливих у цих умовах виявились іноземні інвестиції в умовах трансформації інвестиційного клімату України. Стан інвестиційного клімату в Україні викликає все більше невдоволення бізнесменів. Європейська бізнес-асоціація оцінила індекс інвестиційної привабливості України у 2,55 бали з п'яти можливих у 2015 році, 2,88 у 2016 році, 3,03 у 2017 році. У першому півріччі 2017 року індекс покинув негативну площину вперше з 2011 року [1].

2017 рік відзначився низкою позитивних зрушень, таких як окрема увага Уряду до розвитку інновацій, ІТ-технологій та креативної економіки; часткова розбудова виробничих потужностей; відкриття додаткових дослідницьких центрів та терміналів; розширення або укрупнення мереж.

Серед основних позитивних змін також слід назвати відкритість державних даних, поступову дерегуляцію, помітний розвиток електронних сервісів (зокрема, електронну систему відшкодування ПДВ), спрощення процедури отримання дозвільних документів на будівництво, мораторій на перевірки, послаблення валютного контролю, запровадження інституту приватних виконавців, прийняття закону про squeeze-out, автоматичне відшкодування ПДВ, не обов'язковість печатки, збільшення можливостей для здійснення електронних платежів, кроки в бік збільшення електронного документообігу, медичну реформу тощо. Крім того, Україна здобула безвізовий режим, який став своєрідним маркером розвитку нашої країни за європейським зразком.

Згідно з офіційними даними Державної служби статистики можна зробити аналіз розвитку інвестування в Україні за останні роки.

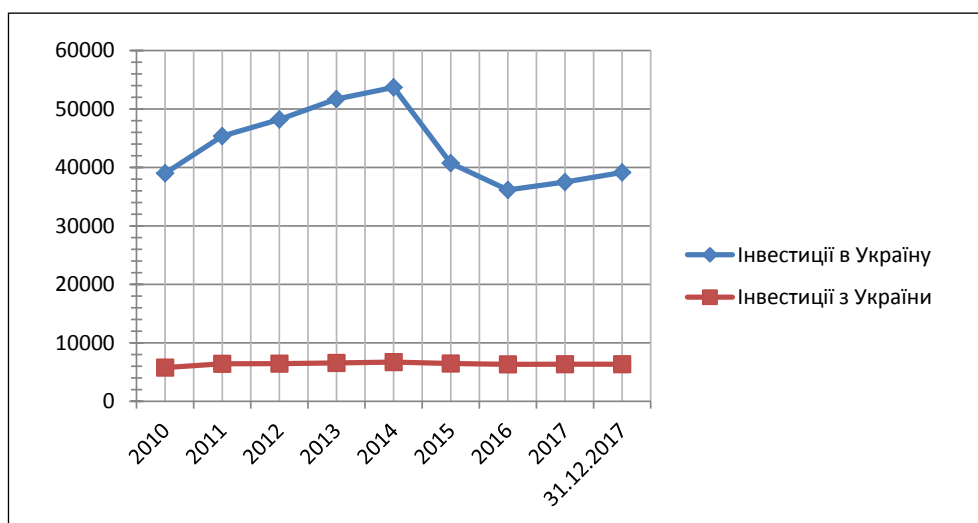

Рис. 1. Динаміка обсягів інвестування протягом 2010–2017 років

Таблиця 1

Прямі інвестиції в економіку України за 2010–2017 роки

Станом на 1 січня певного року	Прямі інвестиції в Україну (млн. дол. США)	Прямі інвестиції з України (млн. дол. США)
2010	38 992,9	5 760,5
2011	45 370,0	6 402,8
2012	48 197,6	6 435,4
2013	51 705,3	6 568,1
2014	53 704,0	6 702,9
2015	40 725,4	6 456,2
2016	36 154,5	6 315,2
2017	37 513,6	6 346,3
31 грудня 2017 року	39 144,0	6 339,8

Відобразимо динаміку надходження інвестицій на графіку по роках.

Отже, на початку 2014 року можемо спостерігати пік інвестування у 53 704,0 млн. дол. США, а вже з початком російської агресії у квітні 2014 року Україна втрачає своїх інвесторів, а динаміка прямих інвестицій поступово падає аж до початку 2017 року, коли бурхливі події на Сході дещо згасають, українська економіка знову починає відбудовуватися та заслуговувати довіри з боку іноземних інвесторів.

Розглянемо структуру іноземних інвестицій за країнами-вкладниками.

Аби зрозуміти частку кожної країни в українській економіці, наочно зобразимо таблицю, що наведена вище, у вигляді кругової діаграми за даними 2017 року на рис. 2.

Аби виділити найперспективніші галузі для інвестування в Україні, відтворимо інформацію у вигляді такої діаграми (рис. 3).

Отже, найбільш привабливими галузями для іноземного інвестування в Україні, згідно з даними Міністерства статистики України 2017 року, є промисловість, фінансова та страхова діяльність, професійна, наукова та технічна діяльність, операції з нерухомим майном, оптова і роздрібна торгівля. Всі інші галузі складають менше 4% від загального інвестиційного капіталу.

Для створення привабливого інвестиційного клімату необхідно знищити всі перепони, які заважають іноземному інвестору вкладати свої ресурси в українські підприємства.

Найбільша інвестиційна компанія України "Dragon Capital" та Європейська бізнес-асоціа-

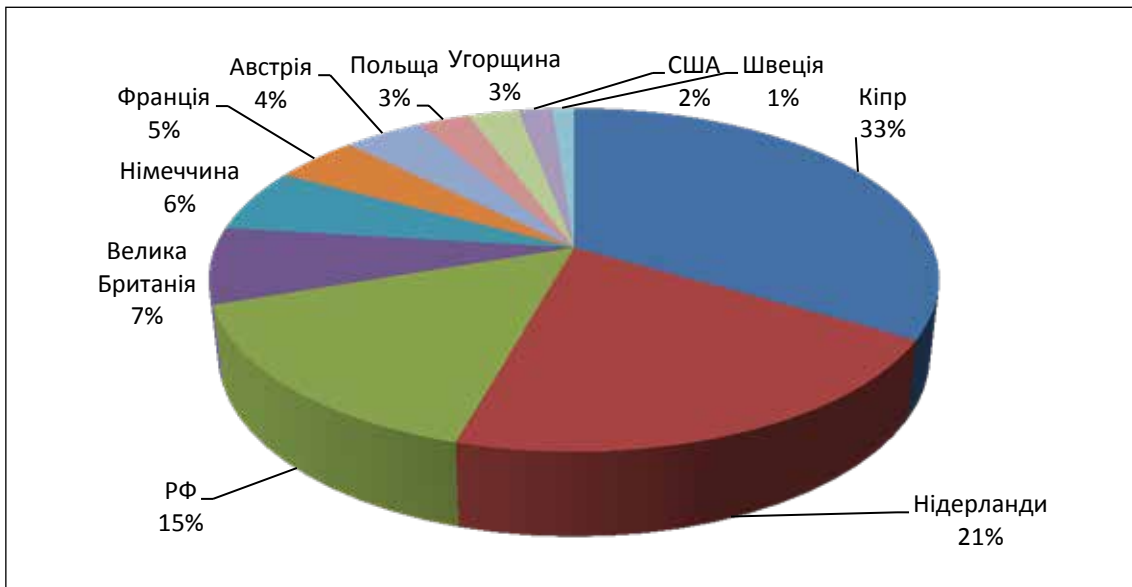

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції за 2017 рік різних країн світу [7]

Таблиця 2

Прямі інвестиції країн світу в економіці України за 2010–2017 роки

Країни	Роки								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	На 31 грудня 2017 року
Кіпр	8 603,1	9 620,5	12 700,8	15 907,7	17 725,6	12 769,4	10 239,5	9 690,1	10 008,6
Нідерланди	7 461,3	11 389,8	9 323,8	8 727,6	9 007,5	6 986,7	6 184,7	5 948,4	6 292,9
Велика Британія	2 234,1	2 229,9	2 536,4	2 496,9	2 768,2	2 153,4	1 790,3	2 008,7	2 169,0
Німеччина	6 009,6	5 001,2	5 329,8	4 496,3	2 908,4	2 105,2	1 598,2	1 584,6	1 792,6
Франція	1 381,1	2 105,4	1 993,1	1 510,3	1 520,5	1 394,6	1 305,4	1 294,5	1 346,6
РФ	1 900,2	2 692,7	2 876,1	3 040,5	3 525,9	2 338,9	3 036,9	4 317,4	4 598,4
Австрія	1 674,7	1 798,9	2 317,5	2 476,9	2 314,0	1 648,7	1 559,8	1 268,2	1 265,9
Польща	847,0	913,0	834,3	897,2	819,8	808,6	758,3	764,4	815,5
Угорщина	708,6	697,6	678,5	684,3	685,9	593,2	614,9	770,1	796,0
Швеція	674,2	1 108,9	1 141,9	1 084,4	439,3	360,2	328,9	322,1	353,6
США	1 260,0	1 107,6	966,6	976,5	934,7	701,6	634,1	576,0	538,7

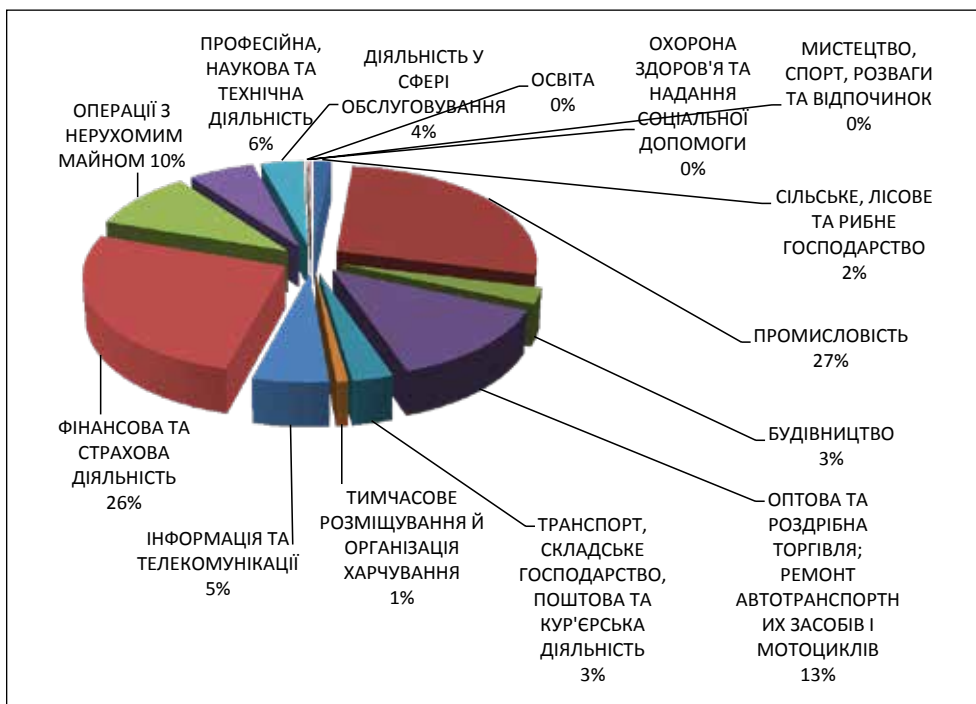

Рис. 3. Прямі іноземні інвестиції в економіці України за видами економічної діяльності за 2017 рік [2]

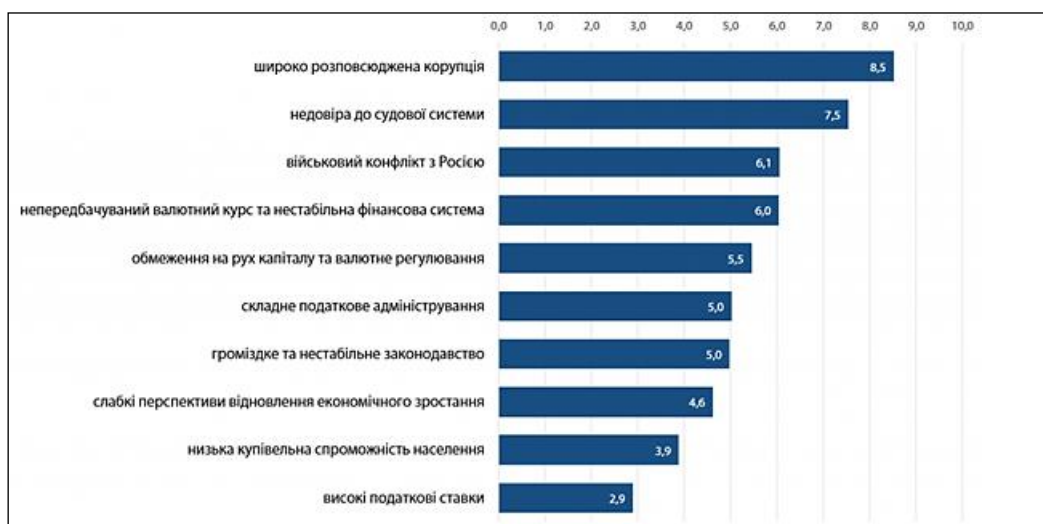

Рис. 4. Перешкоди інвестування в Україну за рівнем важливості [6]

ція за аналітичної підтримки Центру економічної стратегії у 2016 році провели опитування серед 102 інвесторів-респондентів щодо перешкод на шляху залучення іноземних інвестицій в Україну та виявили таку статистику. Перше та друге місце посідають факт корупції та відсутність довіри до судової системи. Інвесторів не лякає явище збройного конфлікту на Сході, вони оцінюють його як один з останніх факторів. Натомість трійку перешкод замикає недосконалість податкової системи.

Натомість інвестори склали перелік необхідних дій влади для покращення інвестиційного клімату України (рис. 5).

Основними способами покращення інвестиційного клімату країни є:

1) створення стійкої податкової системи, яка б забезпечувала в необхідній кількості надходження до бюджетів на всіх рівнях, ефективну роботу економіки, забезпечення умов для подальшої інтеграції України до світової економіки;

2) розвиток корпоративного менеджменту, що має сприяти поліпшенню інвестиційного клімату та орієнтуватись на поступове наближення нормативно-правової бази з питань корпоративного менеджменту до законодавства країн ЄС;

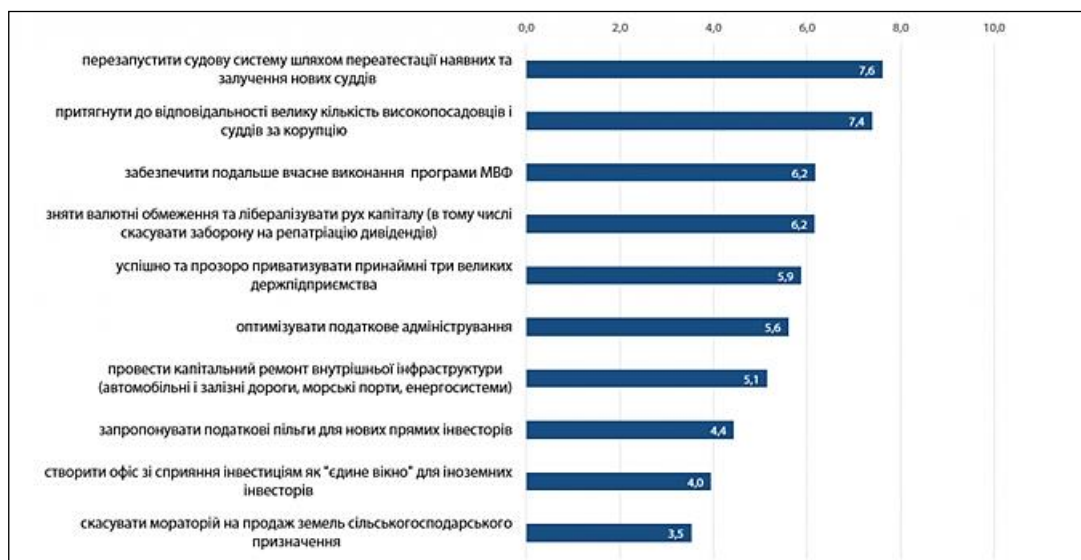

Рис. 5. Перелік дій влади з точки зору їх позитивного впливу на інвестиційне середовище [6]

3) забезпечення довгострокового банківського кредитування;

4) розвиток фондового ринку, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування;

5) створення спеціального режиму інвестування на територіях з непривабливими соціально-економічними умовами; залучення інвестицій у перспективні галузі виробництва;

6) запровадження механізму страхування ризиків іноземного інвестування;

7) гарантування стабільності інвестиційного законодавства й оподаткування;

8) розвиток інфраструктури по всій території України;

9) боротьба з інфляцією;

10) надання додаткових пільг іноземному інвестору через прийняття окремих національних правових актів для заохочення його діяльності в Україні.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, сьогодні питання створення привабливого інвестиційного середовища є найбільш актуальним для покращення рівня вітчизняної економіки. Україна зацікавлена в отриманні та раціональному використанні іноземних інвестицій, але для цього необхідна ефективна система державного регулювання інвестиційної діяльності. Це завдання має бути пріоритетним, адже від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, можливості структурної перебудови економіки, рівень технічного оснащення основних фондів підприємств, вирішення екологічних та соціальних проблем. Інвестиції є основою розвитку нашої держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гриц Ю. Макроекономічний аналіз інвестиційної активності в Україні. Тернопіль, 2016. URL:

<https://docplayer.net/73868267-Makroekonomichniy-analiz-investiciynoyi-aktivnosti-v-ukrayini.html>.

2. Інвестиційна привабливість України дещо знизилась. 2017. URL: <http://ukraine.web2ua.com/investicijna-privablivist-ukrajini>.

3. Непран А. Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні. Фінанси України. 2016. № 9. С. 111–128.

4. Лендел О. Теоретико-методичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в сучасних економічних умовах. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 18. С. 83–87.

5. Швець Ю., Бурділо О. Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. С. 165–168.

6. Корупція та недовіра до судової системи України – найбільші перешкоди для іноземних інвесторів. Центр економічної стратегії. 2016. URL: https://eba.com.ua/static/press-releases/Foreign_Investor_Survey_Results_2016_09_14_UKR.pdf.

7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

REFERENCES:

1. Grits Yu. (2016) Macroeconomic analysis of investment activity in Ukraine [Electronic resource]. Ter-nopil. – Resource access mode: <https://docplayer.net/73868267-Makroekonomichniy-analiz-investiciynoyi-aktivnosti-v-ukrayini.html>.

2. (2017) Investment attractiveness of Ukraine has decreased somewhat. [Electronic resource]. – Resource access mode: <http://ukraine.web2ua.com/investicijna-privablivist-ukrajini-dewo-znizilas-2761>.

3. Nepran A. (2016) Formation and use of financial potential of investment activity in Ukraine [Formation and use of financial potential of investment activity in Ukraine]. Finances of Ukraine. No. 9, pp. 111–128.

4. Landel O. (2016) Theoretical and methodical aspects of investment activity in modern economic conditions [Theoretical and methodical aspects of investment activity in modern economic conditions]. Investments: practice and experience. No. 18, pp. 83–87.

5. Shvets Y., Burdilo O. (2017) Evaluation of investment climate in Ukraine: state, problems and ways of its adjustments [Evaluation of investment climate in Ukraine]. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University, pp. 165–168.

6. (2016) Corruption and distrust in the judicial system of Ukraine – the biggest obstacles for foreign investors [Electronic resource] // Center for Economic Strategy. Resource access mode: https://eba.com.ua/staticreleases/Foreign_Investor_Survey_Results_2016_09_14_UKR.pdf.

7. Official site of the State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Kompanets' K.A.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department
of Hotel and Restaurant Business, Economics and
Management of Enterprises (by type of activity)
Kyiv National University of Trade and Economics

Bondarenko V.A.

Senior Instructor at Department of Tourism,
National Transport University

Didenko Yu.I.

Master's Degree,
National Transport University

ANALYSIS OF INVESTMENT CLIMATE OF UKRAINE

Investments in the formation and development of the economy of our country are becoming more and more important, and economic development is the basis of strategic management of the country. Therefore, the investment climate is extremely important for Ukraine, especially now when it is experiencing economic stagnation.

So, today, the issue of creating an attractive investment environment is the most urgent to improve the level of the domestic economy. Ukraine is interested in obtaining and rationally using foreign investments but this requires an effective system of state regulation of investment activity. This task should be a priority because the state of production, the possibility of structural adjustment of the economy, the level of technical equipment of fixed assets of enterprises, and the decision of environmental and social problems depend on the efficiency of investment policy. Investments are the basis for the development of our state.

The relevance of modern investment climate, trends during the last years and facts that have a direct influence on it is investigated in the article. Problems and methods for building an attractive investment climate in the state are examined.

The necessity of legislative system restructuring is grounded and claimed. In the article, the emphasis is given to the quality of foreign investor's conditions, which is crucial for the economic and social progress of the country. The article has a call to changes in consciousness, decisive actions, and critical analysis of our country like a living organism, which we are able to change for a better in the nearest future.